

TJEKLISTE FOR SANKT ANSGARS KIRKE, BREDGADE, KØBENHAVN

Følgende liste er blevet gennemgået og godkendt af menighedsrådet på mødet d. 7. december 2018. Den er en opdatering i forhold til listen godkendt 29. marts 2016. Arbejdet med at kunne opfylde kriterierne på listen er dog begyndt allerede i august 2014. Det er nu lykkedes at opfylde 39 mod tidligere 34 af tiltagene. Udvalget for Grøn Kirke vil arbejde videre med at leve op til flere punkter. Teksten der står med rød skrift, er tiltag, der særligt skal arbejdes på i 2019.

Udvalget for Grøn Kirke

Daniel Nørgaard, John Rosing

Kontaktperson:

Daniel Nørgaard, Bredgade 64, 2. sal, 1260 København K, tlf. 4141 3789, e-mail: dn@sanktansgar.dk

KIRKENS LIV

At være Grøn Kirke præger hele kirkens liv og har også med det holdningsskabende arbejde at gøre. Kirker har et særligt sprog og en særlig tilgang til naturen og forvaltningen af skaberværket. Det handler ikke om at være moraliserende, men om at sætte ord på glæden og taknemligheden og at motivere til ansvar for jorden – som gave og opgave.

X 1. Vi afholder mindst en årlig temagudstjeneste med skaberværket, klima, miljø, natur og retfærdighed som tema. *Vores årlige høstmesse inddrager skaberværket som tema. Det er planen at afholde Taizé-gudstjenester fra 2019 og der mindst én gang om året specifikt at inddrage klima eller miljø.*

__ 2. Vi inkluderer skaberværket, klima, miljø, natur og retfærdighed i gudstjenestens liturgi gennem hele året, der hvor det er naturligt (f.eks. prædiken, salmer, bønner). *Vi gør ikke helt nok her for at kunne sætte kryds, men vi har gjort en ekstra indsats for at inddrage klima, miljø og retfærdighed i menighedens forbønner til søndagsmessen. Vi vil i 2019 forsøge at få den spansktalende og den ukrainske menighed til også at sætte fokus på disse temaer i nogle af deres gudstjenester.*

X 3. Vi markerer Skabelsestiden hvert år – gerne sammen med andre. *Vi markerer nu både 1. september hvert år som international bededag for skaberværket sammen med hele Den katolske Kirke, men har også lavet både aktiviteter for børn og voksenkatekese i skabelsestiden.*

X 4. Vi integrerer klima, miljø, natur og retfærdighed i kirkens undervisning. *Emnerne berøres i undervisningen af børn. Men vi vil i 2019 gøre en særlig indsats for at aftale med kateketerne hvordan disse temaer kan blive præsenteret for børn, der går til 1. kommunion- eller firmelsesundervisning.*

__ 5. Vi samler ind i kirken til støtte af kirkelige klima- og miljøprojekter i verdens fattige lande og/eller i truede områder.

X 6. Vi arrangerer eller deltager i en temaaften, studiekreds, udflugt el.lign. om skaberværket, klima, miljø, natur og/eller retfærdighed. *Vi har holdt flere voksenkatekeser om natur eller beskyttelse af skaberværket, bl.a. med en rundvisning i Botanisk Have for at finde bibelske planter.*

__ 7. Vi arrangerer loppemarked, byttemarked, og/eller deltager i indsamlinger til fordel for klima- og miljøprojekter i verdens fattige lande og/eller i truede områder.

KIRKENS INFORMATION OG FORANKRING AF DET GRØNNE ARBEJDE

Det er vigtigt, at arbejdet med Grøn Kirke er synligt og forankres i kirkens daglige liv. Arbejdet med at være Grøn Kirke er ikke kun for de særligt interesserede, men både menighedsrådsmedlemmer, kirkens ansatte, menigheden og kirkens øvrige brugere bør optimalt set inkluderes i arbejdet. Det, som sker i kirken, må også gerne inspireres af eller inspirere i menigheden og lokalsamfundet.

X 8. Vi formidler stof om skaberværket, klima, miljø og retfærdighed i kirkebladet, på kirkens hjemmeside, via sociale medier og/eller andre informationskanaler. *Vi skriver om temaerne i sognebladet jævnligt. Men vi vil bede sognesekretæren om med jævne mellemrum at poste relevant nyt om stoffet enten lokalt fra sognet eller fra f.eks. Grøn Kirke på kirkens Facebook-profil.*

X 9. Vi fortæller, at vi er en Grøn Kirke ved at hænge en Grøn Kirke-plakat op og ved at skrive om det i kirkebladet, på kirkens hjemmeside, på sociale medier og andre af kirkens informationskanaler.

X 10. Vi har udarbejdet en handlingsplan for vores arbejde som Grøn Kirke og gennemgår den mindst en gang om året. *Vi fik ikke opdateret vores checkliste i 2017, men har fra 2018 igen påtaget os at følge en plan for hvilke nye tiltag, vi ønsker at gennemføre.*

X 11. Vi har Grøn Kirke på menighedsrådets dagsorden som fast punkt eller mindst 1-2 gange om året. *Menighedsrådet, som tiltrådte i 2018 har udvalgt sig Grøn Kirke som et af de 8 primære handlingsområdet for rådets fremtidige arbejde, så det vil behandles jævnligt.*

   12. Vi søger at samarbejde med lokale virksomheder, kommunale enheder, andre kirker og organisationer i vores klima- og miljøarbejde. *Vi gør pt. ikke nok for at opfylde dette punkt, men vil gerne iværksætte et samarbejde med f.eks. Saint Alban's, som også er Grøn Kirke. De planlagte Taizé-gudstjenester tænkes også at holdes med dem.*

KIRKENS INDKØB

At være Grøn Kirke indebærer at være konkret og tage tiltag, som har betydning for kirkens grønne fodaftryk. Kirkens indkøb af varer og tjenester kan have stor klima- og miljøpåvirkning. Indkøb gælder alle de produkter og varer, kirken indkøber, herunder mad, papir, blomster, computere, værktøj, maskiner, elektricitet, brændstof osv. Det er en god ide at gennemgå alle kirkens indkøb for hvert arbejdsområde og overveje, om de kan gøres mere klima- og miljøvenlige. Ved faste og/eller store leverancer er det altid en god ide at indhente tilbud fra flere leverandører, inden man beslutter sig for, hvad man vil købe. Efterspørg gerne produkter med lav klima- og miljøpåvirkning, også selvom firmaerne ikke umiddelbart udbyder dem. Det viser en interesse for sådanne varer, som kan forplante sig til forhandlere og producenter.

X 13. Vi begrænser kirkens indkøb og køber evt. genbrug. *Den nye indretning af kontorer var med brugte møbler, og to stationære pc'ere som er blevet indkøbt var også genbrug.*

X 14. Vi køber madvarer, som har mindst mulig klima- og miljøpåvirkning (økologiske, Fairtrade-mærkede, lokalt producerede og årstidens). *Indkøb til kirkekaffen er ofte økologisk, og te og kaffe er Fairtradeprodukter. Personalet ved kirken gør en særlig indsats for at fravælge kød til den fælles frokost, og har bl.a. haft en uge helt uden brug af kød. Vi vil fra 2019 indføre en årlig menighedsfest, hvor maden er kødfri, og vi vil bestræbe os på at have månedlige kirkekaffe uden kødpålæg.*

   15. Vi køber så vidt muligt miljømærkede produkter til rengøring, vedligeholdelse, kontor og udearealer.

   16. Vi bruger så vidt muligt miljøcertificerede, økologiske og/eller Fairtrade-leverandører af varer og tjenester. Undersøg om leverandør af mad til frivilligfesten og Julegavekortet er miljøcertificerede.

   17. Ved større anskaffelser, renoveringer og byggeprojekter køber vi miljøcertificerede produkter og materialer.

18. Vi begrænser brugen af kemikalier i f.eks. rengøring, vedligeholdelse og på udearealer.
19. Vi anvender genopladelige batterier, hvor vi kan.
20. Kirken overgår til mest muligt at informere elektronisk og til fortrinsvist at modtage aviser, tidsskrifter og publikationer elektronisk.

KIRKENS ENERGIFORBRUG

Kirkens energiforbrug – særligt af varme – er ofte en dyr post i budgettet. Her kan der ofte spares meget CO2 og mange penge. At spare på energien kan indebære eftersyn af produkter (varmekilder, vandhaner, vinduer osv.), men ofte er der meget at spare ved blot at blive bevidst om forbruget og ændre vaner i hverdagen. Det er altid godt at få professionel vejledning.

21. Vi har fået foretaget en energiøkonomisk gennemgang af kirkens bygninger (kirke, sognegård, præstebolig osv.) og følger dens anvisninger, så godt vi kan. *Vi fik lavet en professionel gennemgang i 2015, og en frivillig lavede en supplerende gennemgang i 2018.*

22. Vi aflæser vores målere for vand, el, varme og gas med passende intervaller, f.eks. 1 gang om måneden.

23. Vi prioriterer lavt energiforbrug og god brændstoføkonomi ved indkøb af f.eks. fryser, vaske- og opvaskemaskine, pc og maskiner til kirkegården.

24. Vi køber certificeret klimavenlig strøm.

25. Vi bruger LED-pærer, hvor det er muligt.

26. Vi slukker lyset i rum, som ikke er i brug og/eller har opsat (lys)sensorer og timere.

27. Vi slukker for computere og andre kontormaskiner, når de ikke er i brug, f.eks. ved at bruge spareskinner.

28. Vi opvarmer med varme, der produceres mest muligt miljø- og klimavenligt.

29. Vi sænker temperaturen, når der ikke er folk i kirken, menigheds huset/sognegården og på kontoret. I flere rum har vi Danfoss Eco Living termostater. **I 2019 kommer vi til at skifte termostaterne i menigheds-salen til Danfoss Eco Living Connect.**

30. Vi begrænser brugen af vand.

31. Vi fylder opvaskemaskinen, før den sættes i gang.

KIRKENS TRANSPORT OG UDEAREALER

Forbrug af brændstof i forbindelse med transport med personbiler, lastbiler og fly udgør et stort bidrag til de globale udledninger af CO2 i atmosfæren. Alle kan bidrage til at mindske dette ved at vælge transportformer, der belaster klima og miljø mindre. Mange kirker har udearealer – både store og små – som kan bruges til grønne formål. Det kræver ikke meget plads at plante træer, bærbuske, sætte fuglekasser eller bistader op. Der er plads til megen fantasi.

32. Vi sikrer cykelparkering ved kirken eller kirkegården.

33. Vi bruger cykel, bus, tog og samkørsel mere og bil og fly mindre ifm. gudstjenester, menighedsudflugter, møder og tjenesterejser.

34. Vi betaler CO2-kompensation ved f.eks. flyrejser.

35. Vi har anskaffet en eller flere tjenestecykler, f.eks. ladcykler til lokal transport for kirkens ansatte og frivillige. *Vi har solgt den ene af to biler, og præsterne cykler for det meste i forbindelse med deres tjeneste.*

36. Vi afholder nogle af vore møder og kurser som videokonferencer, telefonmøder, via Skype el.lign.

X 37. Vi gennemfører miljøvenlige og økologiske aktiviteter og forbedringer på kirkens udearealer og kirkegård. *I præstegårdens have er alle krydderurter, grøntsager og frugter økologiske og bruges i stor stil.*

X 38. Vi laver levesteder for vilde dyr og planter på kirkens udearealer. *Vi sørger for fodring af fugle i præstegårdens have særligt i vintertiden.*

__ 39. Vi sikrer økologisk drift af kirkens landbrugsjord og skov mest muligt.

KIRKENS AFFALD

Affald er ikke altid affald, men en ressource, der kan bruges et andet sted. Pap, papir, glas, mælkekartoner osv. kan anvendes i kirkens aktiviteter med børn. Papir, hvor der kun er printet på den ene side, kan laves til notesblokke. Det affald, man ikke selv kan genbruge, kan andre måske anvende. Kirken bør aktivt bakke op om kommunens affalds- og komposteringsordninger.

X 40. Vi prøver at reparere vores ting og afleverer, hvad vi ikke kan bruge, til genbrug. *Vores altnuligmand reparerer mange ting, som vi ellers skulle kassere for så at anskaffe nyt.*

X 41. Vi reducerer vores madspild. *Vi har ofte kunnet bruge madrester fra et arrangement til et andet arrangement (f.eks. genbruges meget fra den danske kirkekaffe til den efterfølgende spanske), eller vi har afleveret rester til Mother Teresa-søstrenes suppekøkken. Personalet spiser også ofte rester fra arrangementer.*

X 42. Vi bruger fortrinsvist rigtigt service frem for engangsservice. Køber vi engangsservice, er det så vidt muligt af nedbrydelige materialer. *Nærmere undersøgelser viser, at det er meget usikkert om rigtigt service er en bedre løsning end engangsservice, da vi i Danmark forbrænder affald, og dermed udvinder energi. Vi bruger begge dele, og regner med at ingen af løsningerne er afgjort mere miljøvenlig end den anden. Vi vil gøre mere ud af at instruere vore frivillige i at rengøre plastikservinger for at kunne smide dem i beholderne for genbrugsplast. Men også lære dem at bruge mindst muligt vand og varmt vand i denne proces. Plast, som er for snævet, skal smides til brændbart affald.*

X 43. Vi printer og kopierer fortrinsvist på begge sider af arket. Vi anvender restpapir og sorterer det, vi ikke bruger.

X 44. Vi komposterer affald forsvarligt, enten på egen jord eller ved godkendt kompostering. *Vi følger kommunens anvisninger for bioaffald omhyggeligt.*

X 45. Vi leverer pap, papir, glas og metal til genbrug.

X 46. Vi leverer elektrisk affald til godkendt modtagelse eller, hvor det er muligt, til en genbrugsordning.

X 47. Vi leverer batterier, PVC-plast, kemikalierester, el-pærer, samt toner- og printerpatroner til godkendt modtagelse.

X 48. Vi opfordrer til genbrug og indsamling af f.eks. tøj, lysestumper, mobiltelefoner, briller. Vi har en ordning, hvor vor lysestumper bliver hentet. Genbrugsgenstande gives ofte til diverse loppemarkeder, og vi har også indsamling af briller.

KIRKENS EGNE TILTAG

Der kan være mange grønne tiltag, som ikke er dækket ind under denne tjeklistes kategorier og punkter.

De tæller også med! Tilføj jeres egne ideer og tiltag her.

X 49. De økonomiske rammer har endnu ikke tilladt os at købe en hybrid- eller elbil. Men den bil vi er ved at anskaffe er en mindre model med Ecomode, som gør at den har en god forbrænding og lærer føreren at køre mere miljøbevidst.

X 50. Ved udskiftningen af systemet for fjernvarme fra damp til vand har vi i ejendommen Bredgade 67-69 investeret i en ekstra varmtvandsbeholder, som gør at afkølingen forbedres væsentligt, hvilket er en stor gevinst for miljøet.